

4. German population hits a record 84 million due to Ukraine refugees. URL: <https://www.euronews.com/my-europe/2022/09/27/german-population-hits-a-record-84-million-due-to-ukraine-refugees>

5. Financial support for a single Ukrainian refugee in a accommodation per month in Europe as of June 2022, by selected country (in euros). URL: <https://www.statista.com/statistics/1321509/monthly-support-per-ukrainian-refugee-europe-by-country/>

СОЦІАЛЬНІ ПРАВА УКРАЇНСЬКИХ БІЖЕНЦІВ В ЄВРОПІ

Луньова Тетяна Сергіївна,

кандидат економічних наук,
доцент кафедри економіки та менеджменту
зовнішньоекономічної діяльності;

Національна академія статистики, обліку та аудиту

З початком війни в Україні відбувся масовий наплив українських біженців в країни Європи. Станом на 1 березня 2022 року понад 650 тис. переміщених осіб прибули до ЄС з України через Польщу, Словаччину, Угорщину та Румунію. Імплементативним рішенням Ради ЄС 2022/382 від 4.03.2022 р. було визнано ймовірність високого міграційного тиску на східних кордонах у міру розгортання конфлікту та активовано щодо українців спеціальний механізм притулку в країнах ЄС під назвою «тимчасовий захист» [1].

На відміну від статусу міжнародного захисту, тимчасовий захист передбачає більш спрощену і швидку процедуру отримання дозволу на перебування в ЄС аж до 3 років і моментальний доступ до основних прав одразу після отримання цього дозволу – можливість працевлаштування, отримання медичної допомоги, соціальних виплат тощо.

За станом на 30 вересня 2022 року найбільшу кількість статусів тимчасового захисту українцям надала Польща (1,4 млн. бенефіціарів), за нею йдуть Німеччина (813,7 тисяч), Іспанія (145,8 тисяч) та Болгарія (134,8 тисяч осіб) [2]. Всього в ЄС статус тимчасового захисту отримали близько 4,2 млн. біженців з України.

Порівняно з населенням кожної держави-члена ЄС, найвищий коефіцієнт надання тимчасового захисту громадянам України у вересні 2022 року зафіксовано в Естонії (1,8 статусів тимчасового захисту на тисячу жителів), друге місце за цим показником займає Польща (1,4 статусів), далі йдуть Литва, Латвія та Ірландія (по 1,0 статусу тимчасового захисту) [2].

Кожна європейська країна має власну національну систему забезпечення соціальних прав переміщених осіб, між тим Директивою Ради 2001/55/ЄС від 20.07.2001 р. «Про мінімальні стандарти для надання тимчасового захисту у разі масового напливу переміщених осіб та про заходи, що сприяють збалансованості зусиль між державами-членами щодо прийому таких осіб й відповідальності за наслідки такого прийому» [3] визначено комплекс заходів тимчасового захисту, які раніше державами не застосовувалися. Згідно статті 13 Директиви основними соціальними правами українських біженців в Європі є наступні:

- право на зайнятість, яке включає можливість особи працювати за наймом чи здійснювати трудову діяльність в іншій формі згідно із вимогами, що застосовуються до професії уприймаючій державі. Це право також передбачає і справедливі умови оплати праці за виконану роботу та визначення режиму оподаткування доходів економічно активних переміщених осіб;
- право на проживання передбачає доступ до придатного житла чи забезпечення особи засобами для отримання житла, можливість безоплатного тимчасового проживання чи компенсації витрат на оренду житла;
- право на освіту полягає у забезпеченні рівних можливостей у доступі до освіти відповідного рівня дітям дошкільного віку, учням до 18 років та студентам, навчання яких було перервано внаслідок початку бойових дій в Україні. Це право передбачає допомогу у вивченні мови приймаючої країни;
- право на медичну допомогу передбачає забезпечення невідкладною медичною допомогою чи лікарськими засобами, а також іншими спеціалізованими медичними послугами (паліативний догляд тощо);
- право на соціальні допомоги, які в кожній країні є різними.

Наприклад, у Франції сума виплат складає 400 євро на місяць на дорослого та додаткових 100 євро на кожну дитину. Ці виплати надаються для покриття звичайних щомісячних витрат, крім оренди приміщення. Урядом не передбачена допомога на покриття витрат сім'ям, що приймають українців. Якщо особа влаштувалась на роботу (у Франції або у будь-якій іншій країні) і її зарплата перевищуватиме 400 євро, соціальні виплати припиняться. В Німеччині надається допомога 449 євро на дорослу особу, в Італії українці отримують фінансову допомогу в розмірі 300 євро на особу на місяць для дорослого та додаткову допомогу у розмірі 150 євро на місяць на кожну дитину віком до 18 років [4].

Досвід європейських держав демонструє, що поряд із державними та муніципальними установами, активними учасниками механізму тимчасового захисту рівноцінно стали неурядові організації та громадяни ЄС, що, на думку аналітиків, «безумовно підтверджує соціальну зрілість європейського співтовариства та безпрецедентну підтримку громадян України» [5].

Механізм тимчасового захисту продовжує активно використовуватися, демонструючи європейську солідарність щодо підтримки України. Так, у відповідь на масовані ракетні обстріли території України, здійснені РФ 7 жовтня, Європейська Комісія ухвалила рішення продовжити дію Директиви тимчасового захисту для українців на рік (до березня 2024 року) [6]. Згідно цього рішення українці не втрачатимуть статусу тимчасового захисту, навіть якщо вони повернуться в Україну на тривалий час.

Список використаних джерел

1. Імплементативне рішення Ради ЄС 2022/382 від 4 березня 2022 року, що встановлює наявність масового напливу переміщених осіб з України у розумінні статті 5 Директиви 2001/55/ЄС та запроваджує тимчасовий захист. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/IT/TXT/HTML/?uri=CELEX:32022D0382&from=EN>

2. Ukrainians granted temporary protection in September. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/ddn-20221110-2>.

3. Директива Ради ЄС 2001/55/ЄС від 20.07.2001 р. «Про мінімальні стандарти для надання тимчасового захисту у разі масового напливу переміщених осіб та про заходи, що сприяють збалансованості зусиль між державами-членами щодо прийому таких осіб відповідальності за наслідки такого прийому». URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=celex:32001L0055>

4. Check-List соціальних прав переміщених осіб та заходів соціального захисту, що надаються країнами-членами Європейського Союзу та Ради Європи. URL: <https://rm.coe.int/check-list-2-social-rights-ua/1680a837b1>

5. Синчук С. Соціальні права українців за кордоном: про тимчасовий захист в країнах ЄС. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3588346-socialni-prava-ukrainciv-za-kordonom-pro-timcasovij-zahist-v-krainah-es.html>

6. Журавльова О. Тимчасовий захист для українців у ЄС продовжують на рік. URL: <https://www.dw.com/uk/timcasovij-zahist-dla-ukrainciv-u-es-prodovzuut-na-rik/a-63393982>